

Studiul epistolei către Evrei – W.J. Ouweneel

Studiul nr. 11: Isus, Conducătorul pe drumul prin pustiu (Evrei 10.35-13.7)

Introducere

A. Persoana mai bună (Evrei 1.1-7.28)

B. Sistemul mai bun (Evrei 8.1-10.18)

C. Conduita de viață cea mai bună (Evrei 10.19-13.25)

1. Isus ne introduce în Locul Preasfânt (Evrei 10.19-34)
2. Isus, Conducătorul pe drumul prin pustiu (Evrei 10.35-12.11)
 - 2.1 Viața prin credință (Evrei 10.35-11.2)
 - 2.2 Principiile credinței (Evrei 11.3-7)
 - 2.3 Răbdarea credinței (Evrei 11.8-22)
 - 2.4 Energia credinței (Evrei 11.23-38)
 - 2.5 Alergarea credinței (Evrei 11.39-12.3)
 - 2.6 Încercarea credinței (Evrei 12.4-11)

Intercalare: Sângele care vorbește despre lucruri mai bune (Evrei 12.12-13.7)

1. Urmărirea sfințirii (Evrei 12.12-17)
2. Intrarea în lucrurile mai bune (Evrei 12.18-29)
3. O umblare curată (Evrei 13.1-7)

==> Teme (Evrei 10.35-11.38)

1. *Citiți mai întâi întreg pasajul în liniște și atent, căutați să aflați cât se poate de bine expunerea de idei a scriitorului, în mod deosebit în ce fel vorbește el despre „credință”.*
2. *Cum este inițiată tema „credința” în Evrei 10.35-11.2 și cum constituie ea o introducere la capitolul 11?*
3. *Încercați să întocmiți o structurare pe cât se poate de detaliată a capitolului 11 pe baza conținuturilor spirituale.*
4. *Cum se pot găsi în Evrei 11.3-7 principiile credinței?*
5. *Cum se înțeleg versetele 4b, 5b și 7b.?*
6. *În ce măsură sunt în concordanță experiențele evreilor cu experiențele numite în Evrei 11.8-22?*
7. *Ce înseamnă versetul 10 și versetul 16?*
8. *De ce scriitorul citează așa de multe modele din timpul patriarhilor și al lui Moise, de ce nu o face folosind modele din timpuri mai apropiate?*
9. *Răspundeți la întrebarea a 6-a și cu privire la versetele 23-28 și țineți seama de caracterele diferite ale versetelor.*
10. *Ce înseamnă versetele 26a, 27a și 35b?*

C 2.1 Viața din credință (Evrei 10.35-11.2)

Evrei 10.35-11.2: 35. Nu lepădați deci încrederea voastră care are mare răsplătire! **36.** Pentru că aveți nevoie de răbdare, ca, după ce ați făcut voia lui Dumnezeu, să primiți promisiunea ^a. **37.** „Pentru că încă puțin, foarte puțin ^b și Cel care vine va veni și nu va întârzia. **38.** Și cel drept va trăi prin credință ^c; și dacă cineva ¹ dă înapoi, sufletul Meu nu găsește plăcere în el ^d. **39.** Dar noi nu suntem dintre aceia care dau înapoi spre pieire, ci ai credinței ², spre păstrarea sufletului.

1. Iar credința este siguranța ³ celor sperate, o convingere despre lucrurile nevăzute. **2.** Pentru că prin ⁴ aceasta au primit mărturie cei din vechime.

Remarci

^{1.} sau „el”.

^{2.} textual: „nu sunt dintre cei care dau înapoi spre pierzare, ci sunt din credință”.

^{3.} sau: „întruchipare” (aceiași cuvânt ca „ființă” în Evrei 1.3); „încrederea” (așa este tradus în Evrei 3.14).

^{4.} adică, „în puterea acesteia”.

^{a.} Evrei 6.12; Luca 21.19

^{b.} Isaia 26.20 LXX

^{c.} Romani 1.7; Galateni 3.11

^{d.} Habacuc 2.3,4 LXX

Comentariu

Ceea ce evreii mai aveau de învățat era:

- nu numai să se apropie de Dumnezeu „în siguranța deplină a credinței” (Evrei 10.22),
- ci de asemenea să trăiască pe pământ pe baza credinței (Evrei 10.38).

Ei posedau deja:

- îndrăzneală să intre în Locul Preasfânt (Evrei 10.19), și
- îndrăzneală (încredere) ca să umble în credință pe pământ (Evrei 10.35).

Ei trebuiau să țină cu tărie această îndrăzneală, căci altfel ar pierde „răsplata” („o avere mai bună și statornică” în versetul 34) (versetul 35). Pentru aceasta trebuiau să-și amintească de curajul credinței de odinioară (versetul 32-34), și să învețe să persevereze în ea (versetul 36), pentru ca să primească binecuvântarea făgăduită. Prin aceasta ei trebuiau să învețe din nou să cunoască voia lui Dumnezeu:

- nu numai sfințirea lor pentru slujba preoțească în Locul Preasfânt (Evrei 10.10),
- ci și continuarea „călătoriei prin pustiu” până în „țara făgăduită” (Evrei 10.36; compară cu Evrei 13.21).

Credincioșii trebuie să rabde încă puțin, căci finalul călătoriei se vede deja, și anume revenirea lui Hristos (Evrei 10.37). Atâta timp cât această venire nu a avut loc, evreii trebuiau să aplice lecția din Habacuc 2.3,4, o lecție care este citată de trei ori în Noul Testament, de fiecare dată cu un alt accent:

- „cel drept însă va trăi din credință”, căci pe baza credinței omul obține dreptatea lui Dumnezeu (Romani 1.17);
- „cel drept însă va trăi din credință”, nu pe baza faptelor Legii (Galateni 3.11):
- „cel drept însă va trăi din credință” până la sfârșit, și în călătorie nu va cădea pradă morții (Evrei 10.38).

Aceia, care eșuează, vor pieri în pustiu (compară cu 1 Corinteni 10.5) și se dovedesc a fi răzvrătiți: Dumnezeu nu are nici o plăcere de aceștia (Evrei 10.38b). Însă scriitorul nu atribuie pe nedrept așa ceva cititorilor lui: el și ei fac parte:

- nu din aceia „care dau înapoi”, răzvrătiții, care în cele din urmă vor merge în pierzare (compară cu Evrei 10.27,30,35),
- ci din aceia care trăiesc prin credință nădăjduind cu tărie, în încredere în Dumnezeu până la sfârșit, adică până la mântuirea deplină, până când au ajuns în „țara făgăduită”, în cer, atunci când Hristos va reveni (Evrei 10.39).

Ce este deci exact „viața prin credință”? Evrei 11.1 nu dă o definiție a credinței, ci dă două însușiri importante. Credința este:

- siguranța (sau: încrederea în) celor sperate,
- să fi convins de ceea ce nu vezi.

Vedem aici puterea și efectul credinței: ea ne dă putere lăuntrică, perseverență, curaj să ne continuăm „călătoria” și astfel să ajungem cu siguranță la final, prin aceea că noi:

- privim dinainte („speranța”) „țara făgăduită”, care ne face semne din depărtare; siguranța acestui final minunat ne dă putere să învingem greutățile actuale;
- privim dinainte ceea ce „nu se vede”: pe Dumnezeul nevăzut și pe Hristos în cer, Locul Preasfânt nevăzut; convingerea despre realitatea nevăzută, care este de partea noastră, ne dă putere în mijlocul greutăților acestei lumi văzute.

Aceste două aspecte sunt în concordanță cu cele două părți principale din Evrei 11:

- versetele 8-22 perseverența credinței, care încă nu este în posesia moștenirii, dar speră în Dumnezeu și în împlinirea în cele din urmă a făgăduințelor Lui;
- versetele 23-28: energia credinței, care se bazează cu tărie în Dumnezeu în mijlocul tuturor atacurilor, „ca și cum ea ar vedea pe Cel nevăzut” (versetul 27).

Eroii credinței ai Vechiului Testament („cei din vechime”) au trăit toți în puterea acestei credințe – de aceea nimic nou nu întâmpina pe evrei! – și au primit o bună mărturie pentru ei înșiși; nu pe baza faptelor lor bune, a vieții lor fascinante, ci din pricina credinței lor. Evrei 11 ne arată o galerie a acestor eroi ai credinței, pentru a prezenta evreilor puterea credinței lor ca model.

Versetul 35: suferințele evreilor, pe care scriitorul le-a adus în amintirea lor în versetele 32-34, au revelat la timpul lor un curaj mare al credinței. Acum ei trebuiau să învețe să dovedească aceeași putere, ca să scape de adormire și de pericolul alunecării. Probabil suferințele au venit total pe neașteptate asupra lor și de fapt de neînțeles de ei; însă ei trebuiau să învețe că suferințele fac parte din urmarea Hristosului lepădat și a călătoriei credinței spre „țara făgăduită” printr-un „pustiu gol”. Dacă ei au înțeles că trebuie să aibă îndrăzneală să intre în Locul Preasfânt ceresc (versetul 19), atunci ei trebuiau să înțeleagă să țină cu tărie „îndrăzneala” pentru a continua călătoria lor. Un popor de preoți pe drum spre Canaan avea acum nu numai privilegiul să slujească lui Dumnezeu în cortul din pustiu, ci trebuia de asemenea și să înainteze, ca să ajungă la finalul călătoriei. La aceasta se adăuga, că ei trebuiau deseori să treacă prin pericole și să învingă multe obstacole. Nu este suficient să ai îndrăzneală în etapa de început a călătoriei, așa cum aveau evreii în „zilele de odinioară” (versetul 32); ei nu aveau voie acum să lepede îndrăzneala, căci ei aveau nevoie de ea până la sfârșitul călătoriei. Cu îndrăzneală ei trebuiau să se folosească permanent de toate privilegiile pe care le posedau ca și credincioși, pentru ca prin puterea lui Dumnezeu să persevereze în continuare până vor fi ajuns în „patria cerească” (Evrei 11.16), unde îi aștepta marea „răsplătire”. În Evrei 2.2 același cuvânt înseamnă „răsplătirea” pentru necredincioși, aici în Evrei 11.26 înseamnă răsplătire pentru credincioși. În Evrei 10.19-22 răsplătirea îndrăzneli practice este părtășia cu Dumnezeu în Locul Preasfânt, în versetul nostru răsplătirea îndrăzneli practice este „moștenirea veșnică” (Evrei 9.15) în țara făgăduită. Vezi și comentariul la versetul 39: mântuirea sufletului.

Versetul 36: versetul acesta subliniază faptul că versetul 35 se referă la finalul călătoriei: este nevoie de răbdare, ca să ajungi la final. Lipsa de răbdare ar însemna să cazi de la credință (să cedezi presiunii iudeilor cu atitudine vrăjmașă) și astfel să fie „uciși” în pustiu (1 Corinteni 10.5), așa cum a fost tratat detaliat în Evrei 3. „Răbdare” înseamnă în sensul adevărat al cuvântului: „să rămâi sub”, și anume în împrejurările în care te afli, și să nu fugi de ele. Evreii au fost sfințiți nu numai pentru serviciul divin, ci și să fie fii pe calea spre glorie (Evrei 2.10,11). Voia lui Dumnezeu era nu numai ca ei să fie sfințiți, ca să slujească în Locul Preasfânt (Evrei 10.10), ci și ca ei să-L urmeze pe Marele Păstor al oilor în țara făgăduită (Evrei 13.20,21; compară cu Psalmul 80). În felul acesta ei, după ce au făcut până la sfârșit voia lui Dumnezeu, vor primi în final ceea ce El le-a făgăduit: răsplata, moștenirea veșnică, mântuirea deplină (vezi comentariul la versetul 35 și compară cu Evrei 9.28). Ei trebuiau „să păstreze cu tărie îndrăzneala și lauda speranței” (Evrei 3.6).

Versetul 37: atât „marea răsplătire” în versetul 35 cât și primirea „făgăduinței” se refereau la viitor, încotro evreii trebuiau să privească, așteptând pe Acela care Se va arăta pentru mântuirea lor (Evrei 9.28). În versetul nostru se face acum referire directă la această revenire, așa cum este în versetul 25.

Încă puțin, foarte puțin: expresia micron hoson hoson înseamnă cam așa: „un [timp] scurt, foarte scurt”, sau mai textual „un [timp] scurt, așa de scurt, așa de scurt”. Expresia aceasta stă textual în Isaia 26.20 (LXX) într-un context asemănător: rămășița lui Israel este solicitată acolo să se ascundă atâta timp cât durează judecățile; însă aceasta este „puține clipe” și apoi Domnul „iese din locul Său” ca să facă judecățile și să învieze morții (Isaia 26.19-21). Vezi de asemenea, mult mai clar, întreg contextul din Isaia 24-27: judecățile asupra pământului, arătarea Domnului în mijlocul poporului Său, împlinirea făgăduințelor, înființarea Împărăției păcii, Israel ca centru al pământului și ca binecuvântare pentru popoare. „Ziua” din Evrei 10.25, care se apropie tot mai mult, o regăsim în Isaia 24.21; 25.9; 26.1 și 27.1,12,13. „Încă puțin, foarte puțin” și apoi va veni Hristos; atunci cei drepti, care tot timpul au trăit în credință, vor fi mântuiți și necredincioșii vor fi judecați.

Versetele 37b și 38: acesta este un citat din Habacuc 2.3,4 (LXX) și anume de așa fel că versetul 37b este în concordanță cu Habacuc 3b, versetul 38a în concordanță cu Habacuc 2.4b și versetul 38b în concordanță cu Habacuc 2.4a. Diferențele față de LXX sunt minore: „[Cel], cel (sau: [ceea] ce) vine, va veni și nicidecum nu va întârzia. Dar dacă el se dă înapoi, sufletul Meu nu are nici o plăcere de el; însă cel drept va trăi pe baza credinței Mele (= credința în Mine).” Și în Evrei 10.38 unele manuscrise au: „cel drept va trăi pe baza credinței (în Mine)”; însă forma „cel drept al Meu ... pe baza credinței” este folosită cel mai mult (Metzger).

Cel care vine: părerea obișnuită este că subiectul „venirii” este viziunea profetului, pe care el a văzut-o. În LXX subiectul „venirii” trebuie să fie Mesia sau Dumnezeu; comentariile iudaice de mai târziu au interpretat acest pasaj aplicându-l la Mesia (Vincent), și la fel este și în versetul nostru. „Cel care vine” sau „va veni” era o referire cunoscută la Mesia; vezi Matei 11.4; 21.9 (Psalmul 118.26). El vine în curând, și atunci va veni judecata peste vrăjmași și rămășița poporului lui Dumnezeu va fi mântuită, învață profetul.

A trăi prin credință: atâta timp cât nu a avut loc venirea Salvatorului, cel drept, cel credincios al poporului lui Dumnezeu, va trăi din puterea credinței sale, care, cu toate că el nu vede încă răscumpărarea, se bazează pe Dumnezeu plin de încredere și așteaptă arătarea Lui. Versetul acesta mai este citat încă de două ori (Romani 1.17; Galateni 3.11), însă acolo accentul se pune pe îndreptățirea prin credință; aici este vorba de viața celui drept. De aceea în versetul nostru profeția este citată cel mai exact, deoarece acest cuvânt din Scriptură nu ne învață în primul rând cum omul devine drept, ci mai degrabă cum el își continuă calea prin pustiu până la țel ca drept, și anume prin statornicia în credință (versetul 36; compară cu Iacov 5.7-9).

Dacă cineva dă înapoi: adnotarea spune literalmente „el”; așa că se poate reda „dacă el (nu este drept, ci) dă înapoi”. Prin faptul că scriitorul a inversat două părți ale versetului (vezi mai sus), contrastul față de cel drept devine și mai clar. Cine ca drept trăiește prin credință, nu trebuie să se teamă; dar dacă unul sau altul din mărturisitorii evrei, care până aici au făcut așa ca și cum ar fi drepti, acum dă înapoi (se retrage de frică, se întoarce de la Cuvântul lui Dumnezeu; compară cu Galateni 2.12), atunci el trebuie să se aștepte că Dumnezeu îl va găsi. Această sustragere din

cauza fricii (căderea înapoi în iudaism) este pusă în contrast cu îndrăzneala din versetul 35. Dumnezeu spune despre unul ca acesta: „sufletul Meu (adică, Eu nu am) nu are nici o plăcere de acesta”, sau „lepădați-l”; cine leapădă încrederea, pe acela Dumnezeu îl va lepăda în pierzare.

Versetul 39: scriitorul îi asigură din nou pe cititorii săi, că el nu caută direct astfel de răzvrățiți printre ei, și se include pe sine însuși ca „evreu”, căci el spune: „Noi (cu accent) nu suntem dintre aceia ...” Ceea ce se spune acolo textual se poate reda aproximativ așa: „noi nu suntem din sortul celor care dau înapoi”, care de frică renunță la creștinism, cad înapoi în iudaism și astfel merg în întâmpinarea unei judecăți inevitabile, „văpaie de foc” (versetul 27). Prin faptul că mărturisitorul cu numele a dat înapoi, el a dovedit că inima lui niciodată nu a aparținut lui Hristos; și prin faptul că el a căzut, el a curmat drumul care stă încă deschis spre mântuire. „Noi suntem de un alt fel”: de felul celor care cred spre mântuirea sufletului, adică trăiesc pe baza puterii credinței și din puterea credinței, până când au ajuns la țel: mântuirea deplină (vezi Evrei 9.28).

Mântuirea sufletului: cuvântul pentru mântuire de altfel nu este același cuvânt pentru „mântuire” din Evrei 1.14; 2.3,10; 5.9; 6.9; 9.28; 11.7, ceea ce în ebraică are aproximativ același înțeles. În Efeseni 1.14 este tradus cu „posesiunea dobândită”, „a obține” în 1 Tesaloniceni 5.9; 2 Tesaloniceni 2.14, „posesiune” în 1 Petru 2.9 și verbul care aparține de aceasta este tradus cu „a răscumpăra” în Luca 17.33b și „a dobândi” în Faptele apostolilor 20.28; 1 Timotei 3.13. Cuvântul înseamnă „a-și dobândi, a obține” și de aceea „a păstra (ce a fost dobândit)”, și astfel cuvântul nostru înseamnă: „obținere, dobândire”, după aceea „ceea ce este dobândit, posesiune, proprietate”, după aceea „păstrarea, menținerea”. De aceea gândul este că cel drept, privit din punctul de vedere al responsabilității lui, „câștigă” (compară un verb asemănător în Luca 21.19) sufletul său prin viața lui trăită în credință, „dobândit pentru sine însuși”, „luat în posesiune”, „păzit” de pierzare, „mântuit”. Aici nu este mântuirea sufletelor voastre ca în 1 Petru 1.9, unde după părerea mea este vorba de posesiunea actuală, ci de „obținerea” și „păstrarea” sufletului până la sfârșitul vieții pe pământ. Aceasta se poate termina prin adormire, însă scriitorul (și la fel și credința noastră) nu așteaptă adormirea, ci venirea lui Hristos (Evrei 9.28; 10.37).

Evrei 11.1: aici începe cunoscutul capitol despre „credință”, care numai atunci poate fi înțeles bine, dacă înțelegem introducerea la acest capitol, care este cuprinsă în Evrei 10.22,38,39. De aceea luăm primele două versete la cele anterioare. Atât pentru intrarea în Locul Preasfânt nevăzut (ceresc), cât și pentru umblarea practică pe pământ („mersul prin pustiu”) (Evrei 10.38,39) este nevoie de credința care se încrede în Dumnezeu. Credința este încredere în Dumnezeu, în dragostea Lui, în puterea Lui, în făgăduințele Lui. Cuvântul pentru credință, *pistis*, este tradus uneori cu „credincioșie”, fie că este vorba de credincioșia lui Dumnezeu (Romani 3.3) sau a omului (Matei 23.23; Galateni 5.22; Tit 2.10). Legătura între „credință” și „credincioșie” nu este grea de înțeles: a crede este a te încrede, să consideri credincios, să te bazezi pe credincioșia cuiva. Cine crede în Dumnezeu își sprijină încrederea pe El, Îl consideră credincios, este convins de credincioșia făgăduințelor Lui, se știe sigur în El; astfel *pistis* poate însemna și siguranță (Faptele apostolilor 17.31). În Evrei 11 se adaugă o dimensiune în care „credința” este încrederea în ceva care este deja realitate, dar care nu poate fi percepută de

simțurile noastre (credința vede în sus), sau încredere în ceva, care încă nu este realitate, însă potrivit făgăduințelor lui Dumnezeu este în viitor (credința privește înainte). Cine posedă această încredere a credinței este și rămâne credincios lui Dumnezeu și merge pe drumul său cu răbdare și cu puterea credinței. Scriitorul consideră punctul acesta așa de important, că el întrerupe aici subiectul său, ca să revină la mulți eroi ai credinței din Vechiul Testament, care au trăit în împrejurări asemănătoare și au trebuit să creadă în Dumnezeu și în făgăduințele Sale. Pentru aceasta el se referă concret la credincioșii dinaintea lui în posesiune a țării Canaan, în mod deosebit la patriarhi, care au primit făgăduințele lui Dumnezeu fără să aibă o țară și urmași, despre a căror împlinire însă nu au primit nimic să vadă. Ei au trebuit să învețe să se încreadă în Dumnezeul promisiunilor, chiar și în situații de regres, și să nu eșueze în râvna credinței lor prin necredincioșie. Și evreii făceau parte din această categorie de oameni, așa cum am văzut în Evrei 10.39: „noi suntem din categoria oamenilor care cred spre mântuirea sufletului”; și am văzut deja acolo că „mântuirea sufletului” se referă la sfârșitul drumului de credință. Și în versetul nostru nu este vorba de „credința în Hristos, care mântuiește”, despre care vorbește așa de detaliat epistola către Romani: credința prin care dintr-un vrăjmaș al lui Dumnezeu devii un copil al lui Dumnezeu, un credincios. Aici este vorba despre ceea ce urmează după aceea: credincioșia credinței, prin care acum ca și credincios cunoști drumul credinței și mergi pe el, împotriva oricărei împotriviri, prin toate încercările și strâmtorările, până s-a ajuns la capătul drumului credinței: „mântuirea”, „patria cerească” (versetul 16). Desigur această credință are ca premisă credința mântuitoare; însă aici se merge mult mai departe. Este credința care ne duce până la capătul călătoriei prin pustiu; compară cu comentariul la Evrei 3.12,19; 4.2,3; 6.12, și vezi și Evrei 12.2; 13.7.

Iar credința este: faptul că cuvântul credință nu este însoțit de articolul hotărât [n.tr.: în versiunea în limba română a Bibliei nu se poate vedea aceasta] subliniază încă o dată faptul că aici nu este vorba despre ceea ce noi numim credința creștină (articulat, fie că este vorba de credința ca bun sau de fapta de credință mântuitoare), ci de noțiunea abstractă, ca un fel de răspuns la întrebarea: Ce este de fapt „credință”? Ce este „a trăi prin credință”? Ce fel de viață este aceea, că ea este caracterizată prin credință? Despre aceasta este vorba. Parafrazarea care urmează apoi nu este o definiție a noțiunii „credință”, ci a ceea ce ea lucrează: ea arată însușirile principale ale vieții de credință. Cine trăiește prin credință este (a) sigur că ceea ce el speră se va împlini; și el este (b) convins de ceea ce nu vede. El se încrede cu convingere în Dumnezeu și în lucrurile cerești, chiar dacă el nu le poate vedea. Credința cunoaște dimensiuni de timp și spațiu, care scapă ochilor noștri nevăzuți; timp: credința privește anticipat într-un timp al unui viitor minunat, și își pune speranța sigură în el, care se va împlini la revenirea lui Hristos și în Împărăția păcii (compară cu Evrei 3.6; 6.11,18; 7.19; 10.23 precum și comentariul care urmează); spațiu: credința privește la Dumnezeu, „pe lângă” lucrurile care încă împiedică ochii trupești, „pe lângă” limitele cosmosului, și vede pe Cel nevăzut (compară cu Evrei 11.27) în gloria veșnică. Acolo la El este Hristosul glorificat, la El sunt făgăduințele ancorate tare, la El este cetatea (versetul 10) și patria (versetul 14), la El este izvorul oricărei puteri în mijlocul tuturor încercărilor – credința este convinsă de acestea.

Împlinirea (înfăptuirea): cu privire la înțelesul cuvântului în greacă vezi comentariul la Evrei 1.3. Lucrurile, în care se speră, sunt așa de sigure pentru credință ca și cum ele ar fi deja acum realitate (încredere, convingere tare). Unii preferă un înțeles oarecum obiectiv, ca de exemplu „temelie tare”, fundament (Grosheide), „dovada proprietății” (Moulton, pe baza unor papiruse asemănătoare din timpul acela).

Convingere: aceasta este o atitudine spirituală subiectivă în credincioși. Unii preferă și aici un înțeles obiectiv, ca de exemplu „dovadă”; însă așa precum credința este aici o atitudine spirituală subiectivă, pare să fie mai bine să se aleagă traduceri ca „siguranță” și „convingere”, care se leagă de ea.

Versetul 2: evreii au trebuit să ia la inimă aceste lucruri și să nu eșueze, căci nici „cei din vechime”, eroii credinței din Vechiul Testament, nu au eșuat. Dimpotrivă, aceștia au arătat mereu că sunt siguri cu privire la ceea ce sperau și erau convingeți de ceea ce nu vedeau. Ei au realizat speranța în inimile lor și au purtat în inimile lor dovada existenței lucrurilor care erau în afara câmpului lor vizual. Așa au trăit ei, în puterea acestei credințe, o credință care avea aceste însușiri. Și de aceea Dumnezeu le-a dat în Scriptură o mărturie bună; „portretele” lor au fost „imortalizate”. Evreii trebuiau acum să fie foarte atenți, și pentru aceasta scriitorul le va prezenta un număr din cele mai grăitoare portrete. Poate rezulta mângâiere și curaj dacă se privesc persoanele de odinioară în împrejurări asemănătoare sau chiar mai grele decât cele proprii și dacă se vede încrederea credinței lor.

Cei din vechime: cuvântul se întâlnește cu acest înțeles și în Matei 15.2 și Marcu 7.3,5 și înseamnă: generațiile de demult ale lui Israel, aici în mod deosebit eroii credinței din ele. În rest cuvântul înseamnă în Noul Testament „bătrânii”, în toate înțelesurile.

Au primit mărturie: în greacă este un singur cuvânt pentru această expresie. Înțelesul este „mărturie bună”, așa cum se întâlnește deseori (vezi de exemplu Luca 4.22; Faptele apostolilor 6.3; 10.22; 16.2; 22.12; 1 Timotei 5.10; Evrei 11.39).